

KAPOR ANDRÁS URAM FURCSA KALANDJAI

TIZ VIDÁM FEJEZETBEN
TÖRTÉNIK A XIX. SZÁZAD VÉGÉN

IRTA:
KŐSZEGHY ISTVÁN

TARTALOM

Előszó.

Első fejezet.

Kapor András születése és gyermekkora.

Második fejezet.

Kapor András megnősül.

Harmadik fejezet.

Kapor éjjeli zenét ad.

Negyedik fejezet.

Kapor kalandjai a medvékkel.

Ötödik fejezet.

Kapor uram lutriázik.

Hatodik fejezet.

A világ vége Kaporéknál.

Hetedik fejezet.

Kapor uramat becsapják.

Nyolcadik fejezet.

Hogyan lett Kapor gazdag ember.

Kilencedik fejezet.

Kapor Miskolcon bevásárol.

Tizedik fejezet.

Kaporék utaznak.

Előszó.

Mikor 15-20 évvel ezelőtt Kapor András uram furcsa kalandjainak fele része és humoros tárcáim a miskolci lapok hasábjain megjelentek, úgy az ifjuság, mint a felnőttek szeretettel és kedvesen fogadták.

Amióta barátaim, ismerőseim, de irótársaim is folyvást unszolnak, hogy adjam ki már humoros munkáimat összegyűjtve egy-két kötetben, hogy a nagy közönség szélesebb rétege és az újabb nemzedék is megismerje és szórakozást találjon benne.

Én tehát nekigyürkőztem a munkának és ime lendülésemnek egyik fele most teljesebbé megy.

Az első kötetben Kapor András uram furcsa kalandjaival karácsonyra bekopogtat minden tréfát kedvelő művelt ember hajlékába és igyekezni fog pár órára jókedvet varázsolni ebbe a lakásinséges, szorzószám és valorizációs élet sivár egyhangúságába.

Fogadják olyan szeretettel az én követemet: kedves Kapor András uramat, mint a milyen szívesen megteremtettem és elküldöm Önökhöz.

Ha pedig a jó Isten is úgy akarja, tavasszal a második kötetben közrebocsátom „Humoros történetek” cím alatt a legjobb vig tárcáimat.

Az olvasó közönség jóindulatába ajánlja magát a szerző:

*KŐSZEGHY ISTVÁN,
a budapesti Gárdonyi Géza Irodalmi
Társaság rendes tagja.*

Első fejezet.

Kapor András születése és gyermekkkora.

Történetünk színhelye Nagykanalasd: A kisközség kereteiből már kinőtt, tehát nagyközség. Sőt némelyek büszkén már városnak is kezdik titulálni, amire a jegyző ur azt szokta mondani:

- Na na! Lassabban a testtel! Nem is falu, de nem is város!

A kíváncsi és földrajzéhes olvasómat a felesleges fáradságtól megkímélendő, megjegyzem szeliden, hogy Nagykanalasdöt a térképen ne keresse. Én már öt megelőztem. Én is sokáig kerestem, de nem találtam meg. Ellenben azt egészen bizonyosan tudom, hogy nagy falu. Minden uccája hétszer görbe és úgy egymásba fonódik, hogy azon csak a bensülött tud eligazodni.

Nyáron igen poros, télviz idején olyan sáros, hogy mig jól fel nem fagy, a községből igen nehezen lehet kirándulni.

Maga a falu ugy nyugszik egy tágas völgy ölén, mint édesanyja ölében szendergő gyermeke. Mint őrszemek szelid hajlásu szőlőhegyek veszik körül, tarkázva borházakkal és pincékkel.

No de, tekintsünk be Kapor Gábor uramékhoz! Bizony a jelekből ítélve, gólya kerülgeti a portát. Gazduram trónörököst vár. Különben ki tudja?...

Elég az hozzá, hogy a gazda pipára gyujt ilyenkor és vár. Mit tehet egyebet? Kimegy, hogy bejöhessen; leül, hogy felállhasson. Nincs nyugta sehol, pedig hát tulajdonképen az anyjukom van a soron... No, végre nyilik az ajtó.

- No, gazduram, örülhet! - szól a belépő gólya néni.

- Hogy-hogy? Fiu?

- Dehogy!

- Hát? Csak nem leány?

- Dehogy!... Eltalálta! Fiu is, lány is!

- Micsoda? Fiu is, lány is? Megbolondult az asszonyság!? Egy gyerek, nem lehet fiu is, lány is!

- De ez nem egy gyermek! Ez kettő! Ikrek! Ugy bizony!

- Ikrek? - dadogá inkább lesujtva, mint örülve Kapor uram. - Ez osztán bő Istenáldás! Nem tudom, mit fog hozzá szólni az anyósom?!

- Mit? Biztosan örülni fog, hiszen mindég azt mondta, - minthogy igen fiatalon keltek össze - hogy „nem hiszem, hogy ezeknek a pulyáknak pulyájuk legyen!” Osztán itt van ni, nem is egy, de kettő lett egyszerre.

Gazduramat kétségek gyötörték.

Ugy esett biz a?! Kettő jött egyszerre! Azaz, mit beszélek?... Kettő nem jöhetett egyszerre! Előre jött a lány, mert a kis Kapor fiu azt mondta neki udvariasan: „Tessék csak, hugom, majd én csak te utánad!” - És utána ő is szerencsésen megérkezett.

A csepü-telegráf utján csakhamar értesült anyósa is a jövevényekről. Rögvest oda célirányozta a lépteit, hanem amint belépett, még nem is köszönt, hanem képéből kikelve tüstént nekiesett a fiatal gazdának:

- No hallja! Hát, hogy tette kelmed csuffá a gyermekemet? De nemcsak őt, hanem az egész családomat! - Ikrek! Hallatlan! Egyszerre két gyerek! - Borzasztó! Rettenetes! Becsületes parasztasszonynak csak egy szokott születni! Csak városi cifra dámának szokott kettő lenni. Az is ritkán! Kelmed az ördöggel szövetekezett, mert az Istennel nem lehet! No még ilyen öreg apám se ért! Ennek a pulyának pulyája lett! Aztán nem is egy, de kettő! Ezt a csufságot nem tűröm el! El fognak válni!

Bizony nagy patáliát csinált az anyós. Fellármázta az egész falut. Az öreg tisztelendő uramnak kellett közbe lépni. Ő is alig tudta lecsillapítani, megjuhászítani a felbőszült anyóst. Azonban mikor egy vándor cigányasszony azt jósolta a kis fiu tenyeréből, hogy híres ember lesz, még egy könyvben is ki lesz „szörkesztve”, hát megnyugodott véglegesen és várta az idők „bétéljeseését.”

A kis fiu azután András lett, mert magával hozta a nevét. Jelesül! November 30-án született. A kis leány meg Erzsike nevet kapott a keresztség alatt. Nőttek, fejlődtek szépen.

Hanem a kis Andrist eleven bordában szőtték. Igen pajkos, rakoncátlan gyerek lett, akit szülői alig-alig tudtak megfékezni. Igen sok stiklit csinált.

Ha gyümölcsöt ment lopni, azt fájával együtt ellopta. Persze olyat vágott ki, amelyet már elbirt és otthon ette le róla a gyümölcsöt.

Mózsit, a szatócsot is cudarul megréfálta egyszer, akinek tyukóla a sekély vizű Pecére volt építve.

Korhadtt oszlopait befürészelt. Mikor aztán Mózsi gyanútlanul belement tojásait összeszedni, hát ólastul, mindenestül a Pecébe zuhant. Alig tudott a romok közül kikecmeregni.

Természetesen ilyen stiklik után - félve a sósvizbe áztatott kötélről - nem mert hazamenni. Vagy későn ment haza, midőn apja aludt vagy ha már otthonról eltávozott.

Egy napon szintén rossz fát tett a tűzre, de meg a leckét sem tudta. Ott marasztották estig az iskolában. Küldte ugyanekkor tanítója haza, de nem mert elindulni.

Végre azt eszelte ki, hogy a tanító ur, - miután már tőle bocsánatot kért, - írja fel neki öreg betűkkel egy nagy darab papirosra ezt:

- Bocsánatot kérek, édes apám, már megjavulok!

Ezt a papírt aztán feltűzte valami hosszú, vékony szőlőkaró behasított végébe. Ezzel indult haza. Otthon benyujtotta jobbával az ajtón. Apja elolvasta és nagyot kacagott. Ekkor már Andriska bátran belépett a szobába.

Sertést meg úgy lopott egyszer serdültebb korában barátjával, hogy leittatta a sertést pálinkás kenyérral, azután felöltöztette embernek. Két első lábát karon fogták, úgy sétáltak vele haza.

Mikor megkérdezte az éjjeli őr, hogy kit vezetnek haza? - ezt felelték nagy igazán:

- Egy részeg disznót!

- No! Ez jól leitta magát! Alig bír a lábán megállani! - rította meg a bakter.

- Igen! Alig bírjuk haza vinni! - szóltak kacagva Andrisék és sértetlenül haza lopták a sertést.

Mikor kitudódott, egy hétig mulatott rajta a falu.

Azonban végre neki is benőtt a feje lágya. Derék legény lett belőle és a házasságra kezdett gondolni.

Második fejezet.

Kapor András megnősül.

Nagy fába vágja fejszóját az, aki házat épít! - szokták mondani. Meghiszem! Nagy dolog a házépítés. De még nagyobb feladat a nősülés. Eltalálni a sok közül azt a fehércselédet, amelyik jó lesz minden tekintetben: munkás, hűséges, egészséges; mert ez mind megkívántatik egy szegény ember feleségénél.

Kapor András pedig még ebben az időben szegény legény volt. Forgatta az eszét jobbra-balra, hogy is lenne jobb. Ajánlották neki, nézzen szét a városban is. Néha ott is akad szegénynek való jó feleség, amelyik ügyes, okos.

Kapor megfogadta a tanácsot.

Kihuzta magát. Csak úgy glancolt a csizmája. Az ünneplő mándli és darutollas kalap megtette a hatást. Suttogták is az eladók: Kapor András leányt nézni megy a városba!

El is ment ő, de másnap reggel igen lehorgasztott fővel jött haza édes szülőihez. Az anyja mindjárt faggatni is kezdte:

- No fiam! Széna-e vagy szalma?

- Hagyja el, édes anyám! A szalmánál is rosszabb!

- No! Miért, édes fiam?

- Majd elmondom! Épen kapóra jött egy városi bál. Valami tánciskola tartotta. El is mentem, de bár ne mentem volna; csak hasztalan köccségbe vertem magam. Nohát rettenetes dógokat tapasztaltam a lányok körül.

- Ne te ne! Hát miken akadtál fenn? Hadd hallom!

- Tyű, édes anyám! Minden lánynak valami különös szaga volt, de olyan, hogy majd elszédültem tőle. Osztán úgy kiláccott egyiknek-másiknak a karja meg a mejje, hogy elkáprázott a szemem. Én pirultam el helyettök. Aztán nem is mertem én táncra kérni egyiket se, úgy elment a gusztusom.

- Na! Hát aztán mit csináltál?

- Mit? Hát semmit!... Azaz, hogy a semminél többet csináltam. A bandához huzódtam. Az legalább tisztességesen fel volt öltözve. Leültem elibe, osztán hallgattam. Éjfélkor meg huzattam a szebbnél-szebb nótákat... Gavallér lettem! Utójára még pukkanós bort, meg szalmás szivart is rendeltem.

- Na hát ezt is megpróbáltad, kedves fiam! Ez is megtörtént! Gondoltam én ezt! Nem is lehet ez másképp... Suba-subához, guba-gubához... De nini, fiam! Valami jutott eszembe... Hiszen te még csak huszéves vagy! Sor alá se voltál, neked még nősülni nem szabad. Legfeljebb engedéjjel, ahogy a jegyző úr mondá. Várj te még azzal a nősüléssel!

- A bizony! Igaz a! Ejnye-ejnye! Erre nem is gondoltam!... De azért csak irják alá édes szülőim azt a nősülési engedélyt! Úgy sem lesz abból semmi, hiszen nem engedik meg... Én meg megkönyékezem valamelyik fehércselédet, hátha beválik. Nem lehessen tudni semmit. Nehogy a nekemvalót elüssék a kezemtől! Majd meglátjuk no! Lesz, ahogy lesz!

Megindult a puhatolódzás.

A legközelebbi bálban a szála közepébe állott András és elrikkantotta magát:

- Gyere Vera táncolni!

- Nézzük! - gondolá magában - kik hajlandók hozzám, azok közül kiválasztom a legcélirányosabbat...

Ki is állott a sorból a falu összes szegény Verája. Voltak vagy huszonöten, akik között mégis csak a Komonyi Vera volt a legkülönb. Azt választotta ki. A többi lehorgasztott fővel ment a helyére.

Ezzel aztán járta is virradtáig... Akkor pedig illendőképen haza kísérte.

- No anyám! - szólt örömmel otthon. - Lesz már oldalbordám, hozzám illő hitvestársulatom! Aranyos egy alkalmazatos jószág. Az Úr Isten is nekem teremtette!

- Ne te ne! Hát ki lenne az, akit te annyira feldicsérsz?

- Kicsoda? Hát a Komonyiék Verája! Takaros egy fehérszemély, ugy-e?

- Az ám! De szegény! Csak az öregek holta után örökölnétek valamit. Igaz, hogy te is szegény vagy. Az is igaz, hogy gazdag leány nem kapaszkodik beléd, de mégis valami jobbmódúba kéne fogózkodni. Tudod mit? A Verák között akad még két jobsorsú is: a Soós Vera meg a Balogh Vera. Huzzunk szerencsét! Nézzük meg, melyiket rendelte neked a jó Isten?! Ird le csak a három nevet cédulákra. Sodord össze, majd én kihuzom sorsodat a kalapodból... Ugy ni, fiam! Rázd össze!... Lássuk csak!

- Na Andris fiam! Már látom, hogy csakugyan Komonyi Verát szánta neked az Úr Isten! - füzé tovább a szót anyja, a nevet leolvassa. - Hát légy vele boldog! Négy év múlva elveheted, ha addig máshoz nem hajlik...

- Az már az én dolgom! - szólt rá sunyi módon mosolyogva András és elment mielőbb az apró marhát ellátni, hogy kissé ledülhessen...

A jegyző úr jól megindokolt kérvénye meghallgató szivekre talált. Az András csakhamar csakugyan megkapta a kivételes nősülési engedélyt.

Nem hallgathatom el, hogy ebben nagy része volt annak a nagyfülű, óriási, ujfajta, belga házi nyulnak is, amelyet András ajándékozott a jegyző úrnak a siker jegyében.

A menyekzöt ki is tüzték február 16-ra: Juliánna napra, mert a csizió jót mondott.

Bizony a Kapor András és Komonyi Vera lakodalma még a régi jó szokás medrében folyt le: kéregetéssel. A rokonlegények két hordót és két háti kosarat szekérre pakolva, bejárták az egész falut. Bekiáltották minden udvarra:

Andris meg a Vera
Lakzóját jelenti;
Egy kis élelemmel
Gazdasszony gyere ki!

Hozott is a háziasszony egyik hordóba káposztát levével, másikba lisztet; a kosarakba babot, tojást, turót, szalonnát adott ajándékol, ki mennyit tudott, mert a lakziban ott akkor két főétel volt: káposztás bableves és turós, tepertős haluska.

Jó volt az! Ugy megcsinálták a gazdasszonyok, hogy minden vendég megnyalta utána a száját. Vendég pedig annyi volt, amennyi csak belefért a kétvégű házba.

Jól is ment minden, ékesen és szép renddel folydogált. Mindössze annyi kis baleset történt, hogy a szomszéd faluból hozott füstös bandát a kapunál hirtelen faroló szánka úgy bedűtötte a méteres hóba, hogy a morékat alig tudták kiásni a mély hóból.

Szerencsére csak a nagybögő tulsó oldala tört be, meg a kocsisnak torkába szaladt a pipa szára. De a falu ezermestere: a két ballábu Mihók asztalos, úgy megragasztotta a bögőt, hogy még jobb lett, mint volt. A pipaszár pedig hál' Istennek nem tört el.

Indul már a lakzi nagy vigan. Cseng a pohár, szól innen is, onnan is a hálistenkedés. Jön már az első fogás. Jelenti a nagy vőfély:

Itt van a káposztás
Bableves, behoztam!
És hogy el ne ejtsem
Mindég imádkoztam!

Tolakodik utána a galuska; szavalja a kis biró:

Itt van a jó turós
Tepertős haluska;
Egyék jó étvággal,
Behozta Gál Jóska!

*

Aztán jön a sok tánc;
Szól a: „dűvő, dűvő!”
Vajjon mit hoz rájok
A titkos jövendő!?

Harmadik fejezet. *Kapor éjjeli zenét ad.*

Kapor uram haragszik, mert felesége korhelynek nevezte.

Ugyanis házasságuk tizedik évében bíróválasztás alkalmával holmi borbéli szivességek miatt már háromszor kimaradt. Ezért kapta a fenti megtisztelést. A korhely címért dühbe gurult és még reggel elment a korcsmába sógorával együtt.

- Jól van. Ha ő korhely, hát legyen korhely! - töprengett magában. - Pedig nem is az. Azért, mert ő bíróválasztáskor háromszor kimaradt. Azért még nem korhely. Hiszen más is kimaradt. Majd ő megmutatja, ki a korhely. No még ilyet. Hogy ő korhely?!

Egészen belelovalta magát a haragba. Mennél többet ivott, annál jobban elkeseredett.

- Hát látja, sógorkám. Ilyenek az asszonyok. Nem lehet azoknak a kedvére tenni soha. Ha korán hazamegyek, azt mondja: Na! tán valami bajod van? Vagy megbántottál valakit? - Ha későre maradok, akkor korhelynek titulál. Akinek asszonya nincs, akkor megy haza, amikor akar. Ejh. Baj az élet velők, de baj nélkülok is. Ugy-e sógorom, nehéz az élet?

- Bizony nehéz, de ugy obszerválok, hogy nehéz a kelmed feje is.

- Micsoda!? Azt kétszer se mondja, mert meggyülhet a baja velem. Bort ide, Salamon!

- Ugy bizony. Házsártos, nyelves a feleségem. Most is hogy megsértett... Majd megmutatom én... Persze, sógornak a huga, hát pártját fogja. Majd megmutatom én, ki viseli a kalapot. Még ilyet! Nekem? Hogy én korhely vagyok?!... Majd megmutatom én.

- Te meg mit tátod itt a szád? Tán megfagyott a kezed? Huzd rá! Aki a fűzfán füttyölő réz-angyalod van! - mordult az asztal végén gunnyasztó öreg Ádu cigányra, aki penzióba vonult nyugdíj nélkül. Elcsapta a bandát magától és már csak magánosan, a maga zsebére játszogatótt.

- Nagyon sivesen, András úr! A közsepiből a javát. Azt, úgy-e? Haragszik a rózsám.

- A fenét! Én haragszom. Engem sértett meg az asszony. Érted? Én haragszom.

- Értem. Hogyne érteném. Hej! Rosszak az asszonyok. Azs enyim is. Azs embert majd megvesi az Isten hidege. Be nem erest addig, míg a pénzt át nem adom... Itt van ni. Azs aranyos jó András urat is hogy megsértette azs a ros felesége...

- Fogd be a szád! Te füstölt hus! Mit beszélsz? Rossz a feleségem? Te mered ezt mondani? Te vályogvető. Te szeghuzó. Te malacbanda. Te az én feleségemet sértegeted? No megállj. Ezt megkeserülöd, most megtanítlak emberségre - ordított Kapor a flaskót felkapva.

A fejéhez vágta volna, ha Komonyi meg nem kapja a karját.

- Nono, sógor, csillapodjék le, hiszen kelmed kezdte.

- Micsoda? Én kezdtem? Mit kezdtem? Én nem kezdtem semmit. Az én feleségem ne bánts senki, mert keresztül megyek a lelkén. A feleségem nem engedem. Olyan asszony nincs több a világon. Érted, te cigány? - ömlengett Kapor uram ellágyulva.

- Hát már hogyne érteném. Csókolom a kezsét-lábát. Hisen ezsen kellett vóna kezsdeni. Perse, hogy jó asszony. Csókolom a sóhajtását. A multkor is olyan nagy zsiros lángost adott, hogy még felét hazsa is vittem a rajkóknak...

- Nahát... Tudod mit? Már jól bealkonyodott. Gyere velem, Ádu, huzd el az asszony nótáját az ablak alatt. Nem bánod meg.

- Dehogy nem. Ismerem a kezse járását Andrásné asszonyomnak. Dehogy megyek. A világ minden kincséért se mennék el...

- Micsoda? Nem jössz el? Akkor összetöröm a muzsikádat - kiáltá Kapor lángra gyult arccal a hegedűt felkapva.

- Jájájáj. A muzsikám. Egyetlen jóságom, Kenyérkeresőm. Végem van. Tegye le András úr, ha Istent ismér. Hisen csak tréfáltam. Lehet én velem beszélni. Mit fizet a tekintetes András úr, ha elmegyek.

- Mit? Semmit. Nincs nekem pénzem, egy fityingem sincs. Nézzed - szólt kiforgatva Kapor minden zsebét.

Egyszer csak a belső zsebéből egy rongyba göngyölt valami pottyán a földre.

- Nini. Mi azs? - kezdi a cigány.

- Ez? A borotvám.

- A beretva? No aszért elmegyek.

- Igazán eljössz? - kérdi pityókosan, de megkönnyebbülve Kapor uram.

- El hát - hagyá helyben Ádu, akinek borotváját ellopták, emiatt már féléve nem borotválkozott. Ugy nézett ki a szőrös pofájával, mint egy küldött ördög.

Ekkor összeölelkeztek és elmentek.

- Ugy-e ast huzzsam: Sajó kutyám, jaj be mélyen alusol - kérdé odaérve Ádu cigány.

- Óh be zamár vagy. Az én nótámat, ami épen ide pászol: Magasan repül a daru... Osztán a feleségemét: Nincsen annyi tenger csillag az égen...

Gyönyörrel hallgatta az anyjukom, a végén megkérdezte, bebocsátva őket:

- No te rossz posztó. Mit adtál ezért a cigánynak?

- Mit? Azt, ami te utánad legbecsesebb a világon.

- Te, András. Csak nem a borotvádat adtad oda ennek a szőrös majomnak?

- De bizony azt adtam én oda.

- No kedves gazdám, mégis csak szeretsz te engem - végzé Kaporné asszonyom ura kebelére borulva.

Ezzel szent lett a béke.

Ádu cigány pedig elemózsiával és borotvával bélelve boldogan ment haza: a töksorra.

Negyedik fejezet.

Kapor kalandjai a medvéekkel.

Előre bocsátom, hogy Kapor András uram nem volt vadász, nem volt valami bátor, hős ember, csak egyszerű, jámbor gazdálkodó és ami vele a medvéekkel kapcsolatban megtörtént, az mind a véletlen játéka volt.

Kapor feljárt a magasabb hegyek rengetegeibe fáért, ahol már vaddisznó és medve is tanyázott. Ott azután különös helyzetekbe került és furcsa kalandokon ment keresztül.

Egy izben hatalmas szederbokorra bukkant, amely tele volt nagyszemű, érett gyümölcssel. Megkivánta, elkezdett jó étvággyal csemegézni.

Észreveszi, hogy más is szedrezik a tulsó oldalon. Hiszen fogyassza, a jó Isten adta. Miért ne? Úgy obszerválja, hogy valami magas, fekete ruhás úri ember lehet a másik szedrező.

No most közeledik. Legalább megismerkednek. Még egy lépés, - hát, Úristen ne hagyj el, - hatalmas, nagy medvével találja magát szemközt, amely két lábára állva kényelmesen szedrezett.

Közömbösen nézett Kaporra, aki ijedtében - usgye főre - úgy elszaladt, mintha ott se lett volna. A medve kicsinylőleg mordult egyet és csemegézett tovább.

Másik évben, szüret után ismét fáért ment Kapor. Egy meredek kaptatón ballagott fölfelé, lovát zablájánál fogva vezette, midőn a hirtelenül forduló út közepén egy nagy medvét pillant meg két lábára állva.

Menekvés, kitérés nincs.

- Uram Jézus segíts! - kiáltá gazdánk. A medve megöleli Kaport, aki egy fejjel alacsonyabb. Ő is baljával átöleli a medvét, fejét az álla alá fészíti, jobbával kirántja övéből disznóölő kését és szerencsésen épen a medve szívébe tolja.

Ez egyet bődül és fájdalmában Kapor uramat úgy egy fához teremti, hogy ott eszméletlenül terül el. Csak két óra múlva tért magához.

A medve az útszéli bokorban lehelte ki páráját. Ott találta meg vérbe fagyva. A bundáját lefejtette, kikészíttette; takarónak használja. Mikor elbeszéli hogy jutott hozzá, sokan el se hiszik neki. Talpait kocsonyaalakban kebelezték be.

A harmadik medve-kalandnak csak néma és szájtáti bámulója volt.

Parasztgazdák, tizen, kirándultak gyalogszerrel a nagy erdőbe élő fát venni, amelyet az alku után kivágtak és más alkalommal hazaszállítottak.

Épen a tisztáson haladtak át, melynek közepén, az uton ült hátulsó lábain egy óriási nagy medve. Már hat lépésnyire megközelítették, de a medve nem mozdult, hanem elkezd panaszosan nyöszörögni és kérőleg nyujtja feléjük a jobb első lábát, amely vérzett is.

Végre köztük a legbátrabb: Gaál Ferenc, aki ügyes és világlátott volt, nekidurálja magát és a medvéhez megy. Nézi a vérző tenyerét, hát látja, hogy egy vastag túske van beletörve. Ügyesen megfogta és kirántotta.

A medve erre hálásan bólingatta fejét és örömteljes mormogással eltűnt a bokrok között. Ez után a gazdák is ünnepélyesen megállapították, hogy a medve okos állat.

A negyedik kaland már ismét sajátkezüleg Kapor urammal esett meg.

Az erdő szélén, kaszálóján akkurátosan a nagy boglyáját fejezte be, midőn az erdőből kirohan egy hatalmas medve, óriási vadkantól üzetve és egyenesen a boglyának tart, melynek tetején Kapor szuszogott épen munkáját végezve és verejtékét törülgetve.

A medve nem tudott máshová menekülni, felmászott hirtelen a boglya oldalához támasztott létrán Kaporhoz.

Ez kétségbeesésében megtaszítja a meglepődött és fáradt medvét, amely lezuhan a boglya sikos oldalán egyenesen a felbőszült vadkan elébe. Ez agyaraival kihasgatta a medve gyomrát, mire az kiszenvedett.

Igy lett Kapor uram másodszer is véletlenül és akaratlanul medveölő hős és második medvebőr boldog tulajdonosa.

A medvekergetésnek pedig az a Hübnere, hogy a medve vesztére közel talált menni a medvetanyáához, sőt egy kis vadmalacra rá is taposott, a visitásra a vadkan előrohant és olyan haragra gerjedt, hogy a medvét Kapor segítségével felkoncolta.

Ötödik fejezet

Kapor uram lutriázik.

Az egész Nagykanalasd lázban van. Hallatlan és a maga nemében páratlan eset történt Nagykanalasd mezővárosában. Az, hogy az öreg Lipták András 500 forintot nyert a lutrin... Micsoda szerencsés ember! Életében egyszer tette meg a lutriát és nyert. Pedig mindössze csak husz krajcárt rakott a számokra. No, ilyen még nem történt Nagykanalasdön! Itt még mindenki csak nyelt, de sohasem nyert.

Hej, sok atyafinak szeget ütött ez a nyeremény a fejébe! De a legnagyobb szeget - a Kapor uram fejébe ütötte be. Még pedig oly mélyen, hogy a Nagykanalasd történetében korszakot alkotó esemény hallatára feleségével 34 percig kupaktanácsot ülve, rögtön elhatározta, hogy csak a legközelebbi álomig vár és azután azonnal megteszi ő is a lutriát.

Ez az alkalom hamar megjött. Vasárnap este jóllakott töltött káposztával, amitől remekül lehet álmodni, azután eltette magát hétfőre. Virradóra kelve, sugárzó arccal ugrott ki ágyából és elmondta feleségének az álmát.

- Ejnye, anyjukom, de különöset álmodtam. Egy akasztófa alatt aludtam álmomban és egy iszonyatos nagy bogár esett rám az akasztófáról. Alig tudtam kikapaszzkodni a bogár alól. Szaladtam azután világgá. Hát egyszer csak beszaladtam egy menykő nagy mészárszékbe, ahol ökörnek néztek, lekaptak a kilenc körmőről (Kapornak a jobb lábán csak négy ujj volt, a kicsiny hiányzott) és föbe kollintottak. A többire nem emlékszem!... Ugy-e, anyjukom, ez már azután álom?... Mi? Mit szólsz hozzá?

- Ejnye de szép, apjukom! Tudod mit? Én magam elszaladok az öreg Lipták András álmoskönyvéért, mert most az övé a legjobb az egész Nagykanalasdön.

- Helyes, helyes! De el ne felejtük hékás: bogár, akasztófa, mészárszék...

Elhozván Kaporé az öreg Lipták legujabb egyiptomi álmoskönyvét, felnyitották a könyvek könyvét, a mely azt mondta, hogy: *bogárt ha látol: szerencsés utazás: 12; akasztófa alatt, ha vagy, ritka szerencse: 80; mészárszékben lenni: meggazdagodás: 3.*

- No apjukom. Mit szólsz hozzá?... Szerencsés utazás, ritka szerencse és meggazdagodás... 12, 80 és 3. Fel is írom egy papirkára, hogy el ne felejtsem... - szólt Kapor és örömeben egy nagyot csapott a csizmaszárára.

- A teremburáját neki. Édes apjukom, magam is úgy hiszem, ez meg fogja érdemelni a fáradságot. Készülj fel no, azután befelé a városba.

Mig felkészült Kapor, igen szépen kitervezték, hogy legalább is 1000 forintot fognak nyerni. Mózsinak megadják az 500 forintját, még marad is 500 firt. Ebből vesznek egy pár szép ökröt. Ugyis szerdán lesz Miskolcon a hetivásár.

Jó öt órába telt, mig Kapor bekutyagolt. Azon porosan, fáradtan beállított egy lutriába:

- Ugyan kérem alásan, mikor lesz a huzás, ha most megteszek három számot?

- A legközelebbi huzás szombaton lesz. Még pedig a bécsi lutrián.

- Akkor nem teszek, mert már nekem szerdán kell a pénz.

- Arról már én nem tehetek... - viszonzá nevetve a lutriás, betéve Kapor után az ajtót.

Ő pedig beszalonnázott egy kapualjában és nyugodtan hazament.

Otthon azután kérdi a felesége, mikor öreg este betoppant a házba:

- No, megtette kend a lutriát?

- Nem tettem biz' én, mert csak szombaton lesz a huzás, nekem pedig már szerdán kell a pénz.

- No, hallja kigyelmed! Nagyobb ökör annál, amelyet venni akar. Hát mért nem tette meg, ha már bent volt Miskolcon? Megveheti az ökröt a jövő héten is... Látja, most már holnap újra be kell fáradni.

Másnap, kedden Nagykanalasdától Miskolcig újfent megmérte az utat Kapor András uram.

- Meggondoltam a dolgot - szólott beállítva a tegnapi lutriába - mégis csak megteszem a számokat, elvárok szombatig. Isten neki, fakereszt. Ihol vannak a számok: 12, 80 és 3. Ugy-e szép számok? Mi?

- Gyönyörű számok igazán! No, tisztelt barátom, olyan biztosan nyerni fog, mint kétszer kettő: négy. Azután jó bugyellárist hozzon szombaton!... - szólott a lutriás, átadva a reskontót és betéve Kapor után másodszor is az ajtót.

Második szalonnázás ugyanazon szalonnából ugyanazon kapualjban és hazamenetel.

- No de most már csak berakta kend a számokat? - szólott felesége, mikor belépett a házba.

- Be, be, anyjukom és erősen biztattak szombatra.

Ilyen hosszú hetők még sohasem volt Kaporéknak! Pénteken szépen kikefélte ruháit, kifényesítette csizmáit Kapor. Mint ahogy olyannak dukál, aki legalább is ezer forintot meggy felvenni. De így már nem illik gyalog menni, hát vasuton zónázott be Miskolcra.

Jókor beért, még várni kellett a számokra, amelyek sürgönyben jöttek meg Bécsből 10 órára. Addig ő a „Vörös Kakas”-ban sörözött.

Izgatottan ment be a lutriába 10 óra után, megnézni a kihúzott számjait. Elébe tette a lutriás az éppen megérkezett számokat, de Kapor nem találta köztük a maga számjait. Nézte jobbról, nézte balról, de hiába, egy se volt kihuzva.

Kapor András uramat a szédülés környékezte. Elkezdett a lutriás bolt körülte forogni. Legjobban a kihúzott vörös számok: 33, 44, 55... Le kellett ülnie...

Mikor az örvény mélységéből előkerült Kapor és a nyertes vörös számok is megállapodtak, búsan szólalt meg:

- Nohát ezt nem hittem volna. Pedig milyen biztosra tetszett mondani. Azután milyen szép számok voltak...

- Hajh, tisztelt barátom, ez lutria! Ide szerencse kell. Azután nézze csak, a szépnél még szebb számok is vannak!...

- Csakugyan; 33, 44, 55: ezek szebbek.

- No lássa! Máskor szebbet álmodják maga is - végzé a beszédet a lutriás, kikisérve a szerencsétlen lutriázót.

A szokásos szalonnázás elmaradt, nem ment belé az étel, torka összeszorult. Most már gyalog ment haza szegény Kapor, mint olyan ember, aki nem nyert semmit a lutrián.

Szomoruan beszélte el a feleségének a lutria csalfaságát és felfogadta, hogy többet nem lutriázik; ő bizony nem pocsékolja a husz krajcárját ilyen hiábavalóságra.

Pedig de szépet, milyen nagy szerencsét álmódott a felesége áldozócsüdtörtök éjjelén. Azt álmódta, hogy egy püspökkel a molnár komájánál édes mandulát és finom pecsenyét evett.

Persze Kapor uram nem adott rá semmit, de sógora, Komonyi György elővette az álmoskönyvet és kiböngészte belőle, hogy mégis csak jó lesz megtenni a lutriát, mert igen jót mond. Azt jövendőli, hogy: *Püspököt látni: nagy szerencse, 86; édes mandulát enni: öröm, 42; molnárt látni vagy annak lenni: meggazdagodás, 26; pecsenyét enni: öröm, 16.*

Bezzeg a sógora megtette e számokat és oly ritka szerencsével, hogy csakugyan nyert ezer forintot.

Persze most már sajnálta Kapor András uram, hogy más használta fel az ő szerencsáját, de már késő volt. Hanem fel is fogadta, hogy ha az ő kedves felesége még egyszer valami jót álmódik, akkor okvetetlen még egyszer megteszi a lutriát.

Pünkösd első napjának éjjelén rendkívüli és meglepő jelenést látott álmában a felesége.

- No, apjukom, ilyen csudálatos álmom még soha se volt életemben... Én egy igen-igen nagy tölgyfa alatt feküdtem a szép zöld fűben és szunyókáltam. Egyszer csak a lombok kétfelé váltak, egy magas, hosszú, hófehér szakállu aggastyán jelent meg és így szólt hozzám a jobb kezében tartott fehér táblára mutatva: „Ezek a számok fognak nyerni e héten.” Még annyi időm volt, hogy a számokat elolvashattam, azzal az ősz ember eltűnt.

- Micsoda számok voltak azok?

- Biztosan emlékszem, hogy 5, 6, és 24 volt!

- No, kedves anyjukom, most vagy soha! Ha most se nyerünk, akkor már sohase fogunk! ...Holnap, kedden bemegyek Miskolcra és megrakom a számokat legalább is ötven krajcárral.

De szegény ember szándékát boldog isten birja! Pünkösd másodnapján megjöttek a vendégek Kiskanalasdról. A rokonok. És ott mulattak kedden is. Kapor András uram csak szerdán mehetett be Miskolcra.

Gyalog menvén, tíz óra lett, mire a lutriás bolthoz érkezett. Óriási népcsovéületet talált ott, mert megérkeztek a kihuzott számok Bécsből. A lutriás most lépett ki a boltból és harsány hangon jelentette ki, hogy *valaki ternót nyert és a nyerő számok: 5, 6 és 24.*

De az a szerencsés valaki nem Kapor András uram volt. Ő elkésett. Nem tette meg idejében a számokat.

Hatodik fejezet. *A világ vége Kaporéknál.*

Iszonyu fogfájás gyötörte Kaporné asszonyomat, jajveszékelésével betöltötte az egész házat, mikor Kapor uram késő este a malom alatti kaszinóból haza érkezett.

- No anyjukom, nem sokáig jajgatsz már! Ma volt az utolsó vasárnapunk, mert holnap vége a világnak! - szólt Kapor, képéből kikelve hitvestársának.

- Ne bolondozzék kigyelmed! - riad fel az asszony, fájdalmát elfelejtve.

- De igen! Most olvasta fel épen Bartus Mihály komám egy pesti ujságból, hogy vége lesz holnap a világnak, mert Farba Rudolf, a leghiresebb csellagvizsgáló kiszámította, hogy holnap, november 13-án egy menykő nagy üstökös csellag úgy a földünkhöz fog ütődni, hogy ez a sárgolyóbis abban a minutában palacsintává fog lapulni... Ugy bizony!

- Jóságos Istenem! Eszerint csakugyan vége lesz a világnak... Mit csináljunk? Mit csináljunk?... siránkozott kezét tördelve Kaporné asszonyom és úgy megijedt, hogy azonnal megszűnt a fogfájása.

- No ne óbégass, hanem szaladj át Komonyi sógorékért! Tanácskozzunk, majd csak kitalálunk valamit...

Azzal egy nagy kendőt nyakába kanyarított és sirva elfutott az asszony. Természetesen elbeszélte e rémes dolgokat Komonyiéknak, akik kétségbeesve jöttek át.

- Kedves sógor! Már látom, tudja. A képe ékesen hirdeti, hogy holnap vége a világnak. Tanácsoljon, mit tegyünk, hogy elkerüljük a veszedelmet, vagy legalább kellemesen repüljünk a másvilágra? - szólt Kapor uram, mire sógora kissé vártatva ajánlotta, hogy utoljára jól aludják ki magukat, holnap reggel lakjanak jól ugyancsak, ő azután felmászik a legmagasabb jegegyefa tetejébe. Onnan fogja lesni az üstökös csellagot és ha csakugyan jön, hát elfognak szaladni Nagykanalasdról, hogy őket agyon ne lapítsa.

- Ami az alvást és jóllakást illeti, azt pártolom, hanem a többi nem ér semmit, az üstökös tönkre silányitana bennünket, még Kiskanalasdig se mennénk... Mit tegyünk?... Mit tegyünk?... Hopp! Megvan - kiáltott fel Kapor örömmel, megbökve hüvelykével a homlokát.

- Mi van meg? Mi van meg? Szóljon már no! - riadt fel a kíváncsi ijedt társaság.

- Kitűnő tervem van! Mikor jól laktunk, elmegyünk az én derék hegyi pincémbe és ott borozgatás és imádság között fogjuk bevárni a világ végét. Lehet, hogy életbe maradunk, vagy legalább mulatva repülünk a menyországba...

- Mégis csak az én uram a legbölcsebb - szólt büszkén Kaporné.

- Pompás. Pompás. Nagyon jó lesz! - hagyták helyben örömmel és lefeküdtek.

*

November 13-dika, a kritikus nap csak olyan hűvös, borongós, szürke volt, mint akármelyik őszi nap. - Kaporéknál füstölt a kémény erősen, nagy sütés-főzés volt. Omlós pogácsa, friss malacpecsenye sült. Mikor mindennel készen voltak, betarisznyáltak, a marhát megetették, mindent gondosan becsuktak és a pince felé vették utjokat.

Érdekes volt a négy tagból álló karaván, a mint falujoknak „Isten hozzád”-ot integetve és könnyezve eltűntek a szürke messzeségben,

A dél már a pincében találta a diszes társaságot. Előkerült a fain elemózsia. Megtelt a kulacs. Kapor elmondta az asztali áldást, azután hozzáláttak amúgy igazándiban, mint a kik az utolsó utra akarják magukat ellátni. Egy-két pohár jó bor a nyelvük csapját is felvágta.

- Lássá el magát kedves sógorkám étellel meg itókéval becsületesen, mert nagy stáció ám ide a menyország!

- Amondó vagyok magam is! - válaszolá sógora, egy pohár bort elhomlitva.

- No de most már szálljunk magunkba és mondjuk el *a világ végén mondandó könyörgést!* Ehol van la az imás könyv, keresse ki sógorkám! Majd mi utána mondjuk... - mondá Kapor uram, átadva a könyvet.

Az asszonyok busan edegéltek. Kapor idogált, míg sógora az imát keresgélte. Nagy csend állott be, csak a pincetorokról aláhulló vízcseppek egyhangu tompa neszét lehetett hallani.

- Nem lelem én, András sógorom, pedig már az egész könyvet átnézegettem egészen az esztendő utolsó napján mondandó könyörgésig...

- No hát ez még sem járja, hogy ezt a legfontosabb könyörgést kihagyták, - viszonzá neheztelve Kapor - Isten neki! Mondjuk hát el szorultságból az esztendő utolsó napján mondandót. Ugyis ez huz legjobban hozzá... De igyunk először egy pohár bort!... Isten velünk! - szólott kocintva és felhajtotta poharát.

De ekkor iszonyu dolog történt.

Rettenetes recsegés-ropogás hallatszott és az egész pince menydörgésszerű robajjal összeomlott. A nagy légnnyomás a gyertyát kioltotta, őket pedig poharastul együtt a pince falához vágta. És mély csönd és pokoli sötétség lőn, mint ott szokott lenni, hol az enyészet szele végig fuval. Tehát csakugyan eljött a világ vége?

Egy félóra telhetett már így el teljes némaságban, mikor valaki megmozdult. Kapor volt. Körültapogatta magát és örömmel győződött meg róla, hogy él és minden része megvan. De iszonyu setétség volt. Elővette hát a gyufát és meggyújtotta a gyertyát. Alig látott, a kiállott félelem és ijedtség folytán roppant gyenge volt. Lábai inogtak. Alig tudott egy pár lépést tenni. Végre mégis valahogy körüljárta a katasztrófa színhelyét. Társai még hullaként hevertek. Azokat rázogatta, nevükön szólította. De nehezen tértek magukhoz. Először nyújtóztak, majd felültek és pokoli félelemmel, néztek körül...

- Ne féljete! Éltek! Én vagyok, Kapor András! No szóljatok! - szólott örömmel biztatgatva őket és megcsókolta a feltámadt halottakat.

- Istenem! Mi történt? - sóhajtotta fel neje.

- Azt még magam se tudom, de keljete fel no, nézzünk körül!

Alig tudtak felállani. Iszonyu látvány tárult eléjük. A pince beomolva, sehol semmi kijárás. Bizonyára összeomlott a világ és csak ők négyen maradtak életben. De mit érnek vele? A pincébe eltemetve fognak elveszni. A megsemmisülés gyötrő érzelve vett erőt rajtuk. Tanács-talanul tapogatták körül a pince falait, keresve a menekülést.

- Ugyan kedves sógorkám, kelmed fiatalabb, menjen fel ezen a törmeléken, hátha valami nyilasra akad... - szólott Kapor halvány reménnyel.

Komonyi sógor neki indult a sziklatörmeléknek. Kapor világított az utjára. Féluton lehetett, mikor lábával a törmelék egyensúlyát megzavarta és az ismét lavinaszerű gyorsasággal a pincébe ömlött, magával hozva a fölmászó turistát is: Komonyi sógort.

És csodák csodája! Ugyanekkor fent egy kerek nyílás támadt, a melyen csodás varázssal özönlött be a ragyogó napsugár, mely elkábitá őket, de egyszersmind édes reményt lopott sziveikbe.

- Imádkozzunk! Ez a menyország! - kiáltá Kapor. De a kíváncsiság győzött, a két asszony mohón a nyílásnak indult, szerette volna látni a menyország belsejét. Kaporné asszonyom mászott ki először az oduból. És mit látott?...

Semmi különöset!... Báránfelhők usztak az égen. A nap vidáman sütött. Délután 3 óra lehetett. Szinte bosszusan nézett körül, mikor észrevette, hogy nem a menyországban van, hanem csak a beomlott pince nedves törmelékén. Gunyosan kiáltott le az urának:

- Bujjék ki már kigyelmed, no! Hogy süsse meg a világ végét! Nézze meg a menyországot kigyelmed is...

Kapor uram félénken nézett körül, a mint kimászott és egyszer csak mérgesen kiált fel:

- Az árgyélusát neki! Hiszen a pince torka szakadt le! No még ilyet nem pipáztam...

- Ugyan már no mit dévankodik annyira? Hányszor mondtam, hogy csináltassa meg ezt a hibás pincetorkot!...

- No mi megjártuk a világ végével! Csak tudnám, hol lakik az a Farba Rudolf? - dörmögé bosszusan Kapor uram - megüzenném neki, hogy tegye bolonddá máskor az öregapját...

Hetedik fejezet. *Kapor uramat becsapják.*

Meleg juliusi este volt. Már a harmat hullott, mikor az aratók dalolva, buzakalász-koszorúval haza indultak.

Nagy és jeles nap volt ez. Épen a hét vége: szombat estéje, midőn a Kapor András uram gyönyörű buzatábláját learatták és a munkát bevégezték.

Elöl egy szép leány vitte a remek fonású négy ágú koszorút, melynek aranykalásza vetekedett vivője selymes hajzatával. Utána legények és leányok vegyesen, vig nótákat dalolva. Oldalt pedig Kapor uram ballagott. Bal kezében széles karimájú kalapját fogta, jobbával pedig izzadt homlokát törülgette.

Mikor a faluhoz értek, már megkondult az estharangszó, mire az aratók hirtelen elhallgattak; ájtatosan keresztet vetettek magukra, azután folytatták a nótát.

A csárdánál a falu urai erővel ott fogták Kapor uramat. Kénytelen volt aratóinak inteni, ő maga pedig bement a jómódu gazdákkal a csárdába. Az anyjukom majd ellátja az aratókat, utóvégre is a hétnek vége van, a buza learatva és ami a fő: igen jó termés volt, hát mind-ezeknek az öröme mért ne ihatnék egy pohár bort. Ő bizony iszik, már ennyit csak megengedhet magának...

Örült, hogy behívták. Jól esett neki a bor, még tréfált is:

- No kedves Balogh szomszéd, ebből kár sokat nem inni! Ugy-e? Mi?

- Jól mondja, Kapor uram. Magam is úgy sejtem, hogy jól fog esni a második pohár, mert az első ugyancsak jól esett...

Beszélgettek; borozgattak. Melegök lett, hát az ablakot kinyitották.

Egyszer csak vidám katona-nóták vegyültek a tücskök és békák egyhangu éjjeli zenéjébe. Beszűrődtek az ablakon is, még lelkesebb hangulatot keltettek a katonaviselt borozók közt.

A csárdás kis fia beszaladt és jelentette, hogy huszárok jöttek a faluba. Kaporék már kíváncsian kifelé indultak, mikor a küszöbön hirtelen megjelent három huszár. Bátori Sándor, Gál Pál és Sós János. Ezelőtt két évvel a falu gyöngyei, most nyalka huszárok, kik szabadságra jöttek haza.

Bátori - köztök a legügyesebb és legfurfangosabb - már három csillagot viselt, míg a többiek kettőt.

Neszét vették, hogy jómódu gazdák borozgatnak a csárdában, tehát jó lesz benézni. Tudom Istenem - gondolták - nem állják meg kínálás nélkül.

A sok „adjon Isten” - „fogadj Isten” meg „ejnye” után persze a legelső teendő egy pohár bor ünnepélyes lehomlitása volt.

Csak most nézett körül a diszes társaságban Bátori, melynek egyik legérdekesebb és legvigabb alakja Kapor András uram vala. Természetesen Bátori: a cselszövő, gondolt azonnal merészet és nagyot.

- Ejnye de jó, hogy itt találom András bátyámat! - szólott érdeskés arccal Kapor felé közeledve. Legalább tudtára adhatom, ha még nem tudja... Micsoda szerencse! Lehetetlen! Hát még nem tudja? Nini! Micsoda csodálkozó szemeket meresztenek urambátyámék - szól a társaság felé fordulva - hát még magok sem hallották, hogy micsoda nagy szerencse érte

Kapor András urambátyámat?... Ehol van la, ebben az ujságban - folytatá Bátori belső zsebéből egy lepedő nagyságu ujságot előhuzva. De jó, hogy elhoztam magammal, mert e nélkül hinnék is, nem is kigyelmetek.

- Olvasd el már no! - tört ki Bartus Mihály uramból a feszültség.

Az asztaltársaság összebujt, mint a juhnyáj. Egy tűt nem lehetett volna leejteni. A szemek tágra nyitak, ragyogtak. A fülek hegyeződtek. Olyan csend lett, hogy egy betévedt szunyog dongását is lehetett hallani.

Bátori megköszörülván torkát, fontoskodva így kezdte beszélni:

- Én magam is csak tegnap vettem észre a hírek között, mikor a „Bivalyfüred és Vidékét” olvasni kezdtem. Hallgassák meg kigyelmetek! Azt mondja, hogy:

„*Amerikai örökség.* Klevelandban a napokban egy Kapor Ambrus nevű magyar halt meg, aki összes vagyonát, amely egy fél millióra rug, unokaöccsére, a Nagykanalasdön lakó Kapor Andrásra hagyta. Kapor Ambrus még a 60-as években ment ki Amerikába, mikor még kevés volt az ember és sok volt a föld. Egy angollal szövetkezett és oly jól gazdálkodtak, hogy mind a ketten dús gazdagokká lettek. Épen haza készült, miközben hirtelen szívszélhüvésben meghalt. - Mint értesültünk, szép vagyonát Nagykanalasdön derék polgárának, Kapor Andrásnak hagyta. Gratulálunk!”

A bámulás és csodálkozás moraja hangzott fel, midőn Bátori bevégzé e fontos hír felolvasását. Sokan nem hitték, megtapogatták az ujságot és újfent elböködösték a híres tudósítást az ujságból.

Kapor uram maga se látott, se hallott. Egy hatalmas kameleonná lett valósággal. Hol elsápadt, hol elpirult, de folyvást izzadott. Csak akkor tért némileg magához, midőn Szöllősi uram a csárdás, oda szólott szelideden, mondván:

- Remélem, nemzetes Kapor András uram, hogy erre már csak megisszák az áldomást?!

- Tíz literre!! Közepéből a javát!

A jelszó megtette a hatást. A söntésből csakhamar valóságos szivattyúzást lehetett hallani. Üvegek csörögtek, palackok rendezkedtek. Szomszjas toroknak búbájos zene. Remek libasorban vonultak fel az üvegek az asztal közepére, mint hajdan Róma piacára a decemvirek.

- No Sándor öcsém, ma kivágtad a rezet! - szólott örömeben Bátorihoz Kapor, miközben belefogódzott az első literesbe és bort öntögetett a poharakba. Rajta fiuk, igyatok!

És ők nem vártak új kínálást. Koccingattak, iszogattak. Folyt a hegy leve. Járt a nóta. Ürültek a palackok, Kapor uram vendégei pedig megtelének jókedvel és barátsággal, mely tíz óra tájban már általános csókvtásban nyilatkozott meg.

Míg odabent így mulatának, azalatt Szöllősi uram körülnézte a portáját. Amint épen a kiskapu ajtaját zárná be, hát oda köszön neki valaki a nagy sötétségből:

- Jó estét kívánok Szöllősi uram!

- Én is azt kívánok. De ki az? Biz’ Isten nem látok én se eget, se földet. Most léptem ki a lámpavilágról... Nini! Tisztelendő uram az? Honnan, hova ilyen későn?

- A gépésznél voltam, mert hétfőn reggel csépelgetek. De miféle dáridó van itt Szöllősi uramnál? Hiszen a kertek alá lehallatszik a nagy dorbézolás.

- Hej tisztelendő uram! Nagy oka van ám ennek. Világraszóló esemény történt. Hát nem hallotta a Kapor uram szerencsésjét! Lehetetlen. Hiszen az ujságba is benne van...

- Nem hallottam én semmit. Hát mi történt?

- Az, hogy Kapor András Amerikából egy fél milliót örököl. Bátori Sándor, a huszár az imént olvasta fel a „Bivalyfüred és Vidékéből.”

- Mesebeszéd az egész. Biztosan Bátorinak egy újabb tréfája lesz. Különbén épen nálam az említett ujság. Fogja, győződjék meg felőle, hogy egy szó sem igaz. No de jó éjszakát, megyek haza.

- No de azért csak mulassatok! - gondolá nevetve és visszatérve a mulatók közé Szöllősi. Annyi bizonyos, hogy ő mindig nyert, mikor a többi nyelt. Bent azután megnézte az ujságot, de a Kapor históriáját legnagyobb bámulatára, nem találta a hírek között. Még nem tudta, mit csináljon. Hóna alá csapta az ujságot és ment a mulatókat kiszolgálni.

A kompánia erősen éljenzett, mert Kapor épen most fejté ki terveit, hogy mit csinál majd, ha megkapja a rengeteg sok pénzt. Új templomot, új iskolát épített és Szent Flóriánnak szobrot emel.

Mikor Szöllősi uram visszatért a söntésbe, legnagyobb rémületére az ujságot nem találta. Elvesztette.

Bartus uram találta meg. Azonnal kinyitotta és még egyszer óhajtván elolvasni a Kapor nagy szerencséjét, keresni kezdte a hírek között. Igen ám, de sehogy se találta. Rögtön belekurjantott a nótába:

- Ácsi! Hohó ácsi! Baj van, uraim! Az ujságból eltűnt a Kapor András félmilliója, Kapor Ambrussal együtt. Itt van la! Nézzék meg kigyelmetek...

Összebujt az egész kompánia. Keresték, kutatták, de hasztalan. Sánta Balog uram még a pápaszemét is feltette, de hiába; a cikk eltűnt és vele együtt a Kapor jókedve is.

- Honnan a pokolból került ide az a lap? - ordított sebzett vadként Bátori.

- A tisztelendő uram adta ide átnézés végett, mert mikor az imént elmondtam neki, hogy mi történt, hát azt mondta rá, hogy mese az egész. Nem egyéb, mint a Bátori tréfája - menté magát Szöllősi.

- Ejnye szedte-vette fikomadta fránya huszárja, hát nem rászedett? - szólt méltatlankodva és fejét csóválva Kapor uram, miközben a hideg verítéket törülte le homlokáról. Hogy csináltad azt a hamis ujságot te Csalóka Péter?

- Nem én, hanem egy kedves nyomdászsegéd barátom nyomtatta bele abba az egy ujságba ezt a hirt. Azért csináltattam, hogy legalább egy jó estét szerezzek vele András bátyámnak, a mi hál' Istennek sikerült is.

- No hallod! csak nagy kutyafog lett már te belőled is! - szólott savanyuan Kapor.

- Isten veled örökség! Kiáltá gunyosan Bartus uram.

Erre aztán kitört a nagy derűtség... Édes Istenem! Micsoda kacagás támadt. Még olyat nem látott a nagykanalasdi csárda. Ki jobbra, ki balra dült.

Kapor még nagynehezen egyet nyelt, azután kifizette az amerikai örökség áldomását. Tíz forintjába került. Huszonöt liter bort kebeleztek be.

Ezután a vidám társaság megköszönte illedelmesen a borbéli szivességet és lelkesen Kapor uramat éltetve, épen akkor, mikor a bakter a legkevesebbet - az egyet kiáltotta, rózsás hangulatban szétoszlott.

Csakhamar méla csend lőn az éj sötét leple alatt szendergő faluban, csak innen-onnan hozta a csárda felé egy-egy béka vagy tücsök elkésett dalát az éji fuvalom.

Nyolcadik fejezet. *Hogyan lett Kapor gazdag ember.*

Szegény Kapor uramnak határozottan nem volt szerencséje a lutriához. Már háromszor próbált szerencsét, de először nem nyert, másodszor más nyert a számjaival, harmadszor nyert volna, de elkésett a számok berakásával.

Azonban Kapor uram - Nagykanalasd jómódu és pontos adófizető polgára - még nem adott fel minden reményt; ő még bizott szerencsecsillagában.

Egy juniusi estén kukorica kapálás után, mikor a vacsoracsillag már az égen ragyogott, átjött hozzájuk Komonyi Györgyné sógorasszony. Kaporék épen az eresz alatt üldögéltek és a munka utáni jól megérdemelt édes nyugalmat élvezték.

Kölcsönös üdvözlések után a sógorasszony is letelepedett közéjük.

- No, kedves sógorasszonyom! Hogy vannak? Mi az ujság? - szólal meg Kapor.

- Jól vagyunk. Köszönöm szives kérdését sógor uram. Ujságot nem mondhatok egyebet, hacsak az álmodat el nem mondom.

- Halljuk! Halljuk! Mondja el kedves sógorasszony! Hátha...

- Hát bizony kedves sógorék, ha már tudni akarják, én azt álmodtam a múlt éjjel, hogy a három kocánk huszonnégyet fiadzott, azután...

- Tyhú! Ennek a fele se tréfa! - vágott szavába Kapor uram. - Hallod, anyjukom? Disznóval álmodott; disznóval álmodni pedig mindig azt hallottam - nagy szerencsét jelent.

- Azután pedig 12 csirkém kelt ki a kotlósom alatt, a miből 6 darabot elhordott a kánya - folytatá álmát Komonyiné asszony.

- Nohát ez ujfent jót jelent, mert szaporodni: szerencse - szólt rá Kapor uram.

Még egy kicsit beszélgettek. Ezalatt a legkisebb mennyei mécesest is felgyújtották, csak úgy sziporkázott a legkisebb is a kristálytisza égboltozaton. Lent pedig a földön lomha varangyok mászkáltak, házi tücskök cirpelték és tündelevények repdestek a nagy eperfa körül.

Egyszer csak a bakter harsány hangon elkezdte mondókáját:

Tizet ütött már az óra,
Térjen kiki nyugovóra!
Tüzsre-vizre vigyázzatok,
Kárt azokból ne valljatok!

A bakter szives felszólításának engedve, Kaporék szétoszlottak, lefeküdtek.

Másnap reggel Kapor uram kaszálni indult, hát a Hétszergörbe-utcán találkozott sógorával Komonyi Györggyel. Annak is kasza volt a vállán.

- No, kedves sógor, mit álmodott? - szólítja meg Kapor.

- Hát bizony én azt álmodtam kedves sógor uram, hogy tizenöt nagy mennykő cigány kilenc purgyéval az udvaromon házat épített. De nem hiába, hogy tegnapelőtt tisztelendő uram a Bábel tornyáról prédikált, olyan is volt az én házam, hogy majd az égig ért. Osztán olyan gömbölyű volt, akár egy vártorony.

- Ejnye, de szép álma volt sógornak! No, de megyek az erdőszélbe kaszálni... Isten áldja meg!

Tizenöt cigány, kilenc purgyé... A cigány nagy szerencsét jelent... morfondirozott menetközben Kapor.

Egész nap kaszálás közben számok forogtak a fejében. Igen ösztökélte a lutriához őt az a körülmény, hogy a legutóbbi esetben mind kijöttek a számjai, nyert volna is, de elkésett. Este már otthon nem állhatta szó nélkül:

- Anyjukom. Hátha megtennem még egyszer a lutriát? Igen jó számok, hallod. Osztán az álmok is szerencsét jelentenek. Micsoda számok is azok? 3, 24, 12, 6, ugy-e? Most meg már a Komonyi sógor is igen szépet álmodott...

És elmondta a bibliába vágó álmodot.

- Igen, de most már hat számja van kegyelmednek, hát melyiket rakja be? - szólt a felesége. Én úgy hiszem, legjobb lesz a legnagyobb számokat megtenni, mert mivelhogy mindig jobb a több, mint a kevesebb. E szerint 24, 12 és 15 lenne a nyerő szám.

- Várj csak anyjukom. „Ki sokat markol, keveset fog.” Elég lesz a három öreg koca, a megmaradt 6 csirke és a 9 purgyé.

De más este ezt a szép tervet Komonyi György uram lerombolta. Ő ugyanis azt javasolta:

- Nézze kedves András sógor. A 9 helyett jobb lesz a 24, mert ez a multkor is kijött, a 3 helyett pedig az 5, mert ez a nyertes szám. Így azután együtt lesz az 5, 6 és 24, amivel okvetlen nyerni fog, ha el nem késik, tehát sietni kell vele.

Kapor beleegyezett, még meg is köszönte a jó tanácsot.

Csütörtökön reggel Kaporné asszonyom felpakolt egy szekérre csirkét, tojást és zöldséget. Behajtatott Miskolcra. Eladta a portékáját jó áron és egyuttal a javasolt számokat is berakta a lutriba 50 kr. erejéig.

A lutriás mosolygott, mikor a multkori nyerő számokat meglátta és azt felelte, hogy szombaton lesz a huzás, még pedig a temesvárin.

Eljött a szombat is. Most már az volt a kérdés, ki menjen be Miskolcra a nyereményt felvenni. Kaporéknak semmi szín alatt nem lehetett lemenniök, mivel aznap kapták meg a cséplőgépet. Szerüt kellett csinálni, a gépet beállítani; tehát elment Komonyi György uram.

Eljön a 10 óra. Komonyi uram kíváncsian leste, minő számok lesznek a kiakasztott cédulán?... Hát uramfia mit lát?!... A nyerő számok 3, 6 és 9, amelyek nemsokára piros színben is megjelentek illetékes helyükön.

- A Kapor sógor számjai... - dadogá rekedten. - Oh, miért is beszéltem le róla.

- Lutriás uram! - szólott be a boltba - lehetetlen, hogy ezek a számok nyertek volna, hiszen a multkor 5, 6 és 24 nyert.

- Miért lenne lehetetlen, jó ember!... Csak nem képzelt talán olyat, hogy egy esztendeig mindig ugyanazon számok fognak nyerni? A 3, 6 és 9 ternót nyert, mert ezt huzták és punktum. Isten áldja meg!

Szomoruan távozott a lutrisboltból a punktummal és a hosszú orral, hogy otthon még nagyobbakat kapjon.

Porosan, fáradtan ért haza estére. Az esti csillag az égen, Kaporék pedig otthon voltak, mikor betoppan az udvarra.

- Nos kedves sógorkám. Ugye kijöttek a számok? Mennyit nyertünk?

- Ki bizony. De nem az enyém...

- Hát kié? - szól Kapor elbámulva.

- Az András sógoré. A 3, 6 és 9 ternót nyert. Ugy bizony. Jaj! csak le ne beszéltem volna róla sógor. Bánom, mint a kutya, de már hasztalan...

Kapor egy nagyot káromkodott és felfogadta, hogy többet ilyen esetben nem hallgat senkire. - Komonyi sógor pedig mint egy kivert kutya hazament, de olyan hosszú lett az orra, hogy nem fért vele az ágyon.

*

Hétfőn korán reggel hozzáfogtak Kapor uramék a csépléshez. A járgány elibe fogva prüszkölve ügetett négy szép lova. A kis cséplőgép dobja vidáman berregett, csak úgy zugott. Nyeltenyelte a sok buzakévé és acélos, piros buzát adott érte. A szerü másik sarkában már a szórórosta kelepelt, mellette pedig Kapor uram izzadva öltögette a véka buzákat nagy ménkő zsákokba.

Szerdán estére bevégezték a munkát. - Kapor uramnak kereken 30 mázsa buzája lett. Gyönyörű, tiszta buza volt. Acélos, piros; öröm volt ránézni.

Csütörtökön felpakolta három szekérre és behajtott vele Miskolcra. Este lett, mire megérkeztek a sulyos szekerekkel, mivel a lovak csak lépésben haladhattak, meg azután későn is indultak. Emberei a szekereken háltak. Ő pedig, mint a hogy ilyen jómódu gazdához illik, beszállott a régi, jó hírnevű „Pest városá”-ba. Már ennyi kényelmet csak megengedhet magának olyan ember, mint ő, aki 30 mázsa buzát jött eladni.

Korán lefeküdt. - Nem kellett gyorsan aludnia, hát ráért álmodni is. Azt álmodta, hogy a lutria előtt sétált épen, mikor a lutriás kitette a nyertes piros számokat. Jól megnézte és megjegyezte magának: 24, 36 és 48 volt. És jól tette, hogy gondosan megfigyelte, mert e pillanatban úgy hátba vágta valaki, hogy rögtön felébredt...

És épen ez volt a szerencséje! Hamar zsebéből kikereste a krétát és felírta a piros számokat az asztal közepére, hogy el ne felejtse. Megnézte az órát, még csak egy óra volt. Azután nyugodtan lefeküdt, de nem birt aludni egy jó ideig. Folytonosan a lutria, meg a leirt számok motoszáltak a fejében... Egyszer csak mély álomba merült és fel sem ébredt 7 óráig.

Megijedt, hogy ennyire elaludt. Magára kapdosta a ruháit és elrohant. Nem reggelizett. Már a buzáján járt az esze.

A lépcsőn találkozott a fizető pincérrel. Csak annyit mondott neki, hogy majd visszajön és azzal elsietett.

A fizető pincér nyugodtan felment a Kapor szobájába és szétnézett... Egyszer csak megpillantotta az asztal közepére irt nagy számokat és elolvasta...

Ekkor hirtelen pokoli ötlete támadt.

Elővette a jegyzőkönyvecskéjét, leírta magának az asztról a számokat, az asztra irt számokat pedig megfordította és úgy írta le. E szerint a 24, 36 és 48-ból lett: 42, 63 és 84. Arra vigyázott a kópé, hogy ugyanolyan számok legyenek, épenazért csak egy-egy számot törölt le és utána írta. A 4 után tette a 2-öt, a 6 után a 3-at és a 8 után a 4-et. Azután elillant, mintha ott se lett volna.

És jó, hogy elpárolgott onnan, mert már Kapor uram rohant visszafelé, mint a forgósél.

Féluton volt, mikor derengeni kezdett valami az agyában, hogy ő számokat álmodott, hogy ő azokat le is írta az asztra. Ez is eszébe jutott. Reszketve futott vissza, attól félve, hogy már takarítottak talán és le is törölték a számjait.

A veszély szárnyakat kölcsönzött neki. Hat lépcsőfokot ugrott egyszerre. Lihegve ért szobájába. Egyenesen az asztalhoz rohant és - óh minő öröm - nemes buzgalma jutalmazva lón. A számokat még ott találta. Hamar leírta egy papirkára, azután az asztalról letörölte a szerencseszámokat, homlokáról pedig a nagyszemű izzadságot és sokkal nyugodtabban lement.

A pincér pedig felment. De ő a megréfált számoknak csak hült helyét találta. Sejtelve tehát nem csalta meg. Kapor uram lépre ment, tréfája sikerülni fog. Előre nevetett.

Lesietett és megfigyelte a falusi vendégei. Vajjon hova megy?

Kapor uram pedig gyanutlanul ment, mendegélt egyenesen a lutriához. És teljes bizalommal berakta a megálmodott piros számokat ötven krajcárral. Örült, mikor megtudta, hogy már másnap, szombaton huzás lesz a bécsi lutrián. Vigan pipára gyujtott - mint akinek szénája rendben van - és sietett most már buzáját eladni. Utközben így gondolkozott.

- Most eladom a buzám. De még nem megyek haza. Holnap délelőtt lesz a huzás, már egyuttal bevárom. Mit ád Isten, mit nem! Még az éjjel itt hálók.

Alig tűnt el a láthatárról Kapor, szaladt a pincér megtenni a valódi számokat. Legyen lud, ha kövér. Leszurt a reskontóért egy ragyogó ezüst tallért.

Kapor uram ezalatt már mázsáltatta az irgalmatlan nagy, sulyos zsákokat. Épen annyi lett az itt is: kereken harminc métermázsa. A zsidóval mázsánként 10 forintban egyezvén meg, 300 ropogós papirforintos ütötte érte a Kapor uram markát. Alig győzte megszámlálni.

Azután csakhamar dél lett, hát jóízűen megebédelt egy buzatéri vendéglőben.

Evett levest, marhahúst megymártással és borsót sült marhafeltétellel. Sőt még egy fél liter bort is megkockáztatott. Mindig azt kérdezte: mi áru? És a legolcsóbbat rendelte meg.

Persze, mikor délután a Buzatéren ácsorgott, hát lajbijáról mindenki leolvasta az étlapot.

Nem lévén egyéb dolga - mint otthon mesélte később - sorban megtapasztalt minden mulatságos alkalmatosságot.

Megnézte a panorámát. Olyan nagyokat bámult, hogy majd leesett az álkaptája. Nézett két kis lyukon is, de úgy elkáprázott a szeme, hogy nem látott se eget, se földet. Egy fél óráig radirozta a szemét, míg magához tért.

Beleült a hintacsónakba is, de abból csakhamar belső indító okok folytán kénytelen volt kiszállani.

Azután levétette magát a gyorsfényképésznel. De nem ismert magára a fényképen. Nézte jobbról, nézte balról, de hasztalanul. És én nem is csodálom, olyan remek, diszpeldány zulu-kaffer volt azon a képen, hogy mutatószámának is beillett volna.

Mulatságos és tanulságos kirándulásáról hazatérvén - alig evett valamit - korán lefeküdt és oly mélyen aludt a sok élvezet után, hogy nem tudott álmodni és aludt hat óráig, mint a bunda.

Tíz óráig a lutria előtt ögyelgett.

Egyszer csak megjöttek a számok.

Nos! Találják ki önök! Ki nyert? Kapor-e, vagy a pincér? Nos...?

Kapor uram? Bizony ő! Ternót nyert. A piros számok büszkén sorakoztak egymás mellé: 42, 63 és 84. - Kapor uram nem birt az örömeivel, összecsókolta a lutriást. Szerette volna magához ölelni az egész világot.

Hogyne, mikor több, mint kétezer forintot nyert.

Ez volt utolsó kísérlete.

Ilyen szeszélyes és tréfás a Fortuna asszonyság!

Kilencedik fejezet. *Kapor Miskolcon bevásárol.*

Ez a mult század kilencvenes éveinek végén történt. Ekkor már második feleségével is tiz éves házasság lehetett, akit Kökényesdről hozott magának.

Kapor uramnak több apró-cseprő, ügyes-bajos dolgot kellett elintézni, meg holmi bevásárolni valója is sürgette, hát egy szerdán reggel - a heti vásár napján - bezónázott Miskolcra.

Megy a főutcán. Eszébe jut a metsző olló. Megkérdezi egy járókelőt:

- Uram! - ha nem vétek szómmal, - ugyan hol lehetne itt metsző-ollót venni?

- A tulsó oldalon - feleli az.

Átmegy a másik oldalra, kérdezi egy úri embertől:

- Kérem alássan. Ez a tulsó oldal?

- Dehogya! Az a másik.

- Különös! - mormogja Kapor - Onnan ide küldtek...

Visszamegy a másik oldalra, ott ismét megkérdezi egy úri nőt:

- Asszonyosság! Ez a másik oldal?

- Dehogya! A tulsó oldal.

- Igazán? Csudálatos. Onnan meg ide küldtek... - álmélkodék Kapor. - Járatják a bolondját a szegény emberrel.

- Jegyezze meg bácsikám, hogy mindig a másik oldal a tulsó oldal; a tulsó pedig a másik oldal.

- Különös és furcsa. Nahát még ilyet nem fagygyuztam. Itt csak tulsó oldal van... Mégis csak a másik lesz az igazi tulsó oldal, mert oda már háromszor átküldtek.

Ott aztán egy órai alku és hatszori visszatérés után végérvényesen megvette a metsző ollót.

- No. Hál' Istennek! Eddig mán vónánk! Most mán fizetni kék, ugy-e? Míngyár no - szól fölényesen és nagy szuszogás közben kigöngyöli a nagy kék zsebkezdőt, hát akkor látja, hogy nagy bankója van: ezres.

- Hja kedves barátom! Azt váltsa fel valahol. Még mi nem árultunk ma reggel annyit, hogy azt felválthatnók.

- Jól van no. Megyek mán. Rögvest felváltom, de oda ne aggyák az ollót addig másnak.

- Ne féljen semmit barátom! - vigasztalja a boltos.

Kilép Kapor, hát látja a szomszéd kapu alatt fényes táblára írva: Tunyogi Gergely köz. váltó-üggyvéd.

- Ez már döfi! Emberem vagy! - mondá örömmel hangosan Kapor. - Eszt nevezem osztán marhaszerencsének! Megcselekszi ez rögvest!

Benyit az ügyvédhez Kapor:

- Jó napot kívánok tekintetes uram!

- Jó napot barátom! Isten hozta! Nahát megérkezett szerencsésen? De csak ilyen könnyedén jött ebben a hüvös időben?

- Dehogy. Esernyőt is hoztam, de azt a pitvarban hagytam. Hát teccik tudni, azért jöttem, hogy ezt a kis pénzbeli szivességet elintézzük.

- Hja igen! Mi is a kelmed panasza?

- Micsoda? Panaszom? Nekem? Nincs nekem egy makulányi panasza se...

- Na! Hát miért jött akkor?

- Azért, hogy legyek szives ezt az ezrest felváltani.

- Én? Felváltani? Hát ki vagyok én? Mi vagyok én?

- No még ilyet nem faggyuztam, mióta kurátor vagyok. Ugy láccik, nincsenek odahaza a padláson - gondolá magában Kapor. - Már úgy látom, nekem kell megmondani. Hát a tekintetes úr Tunyogi Gergely, a közönség pénzváltó ügyvédje. Tudok ám én olvasni. Ott lent olvastam a kapu alatt...

- Hahaha - szól nagyot kacagva az ügyvéd. - Ez kolosszális. Ezt jól csinálja. Hát maga nem a Tengeri Mihály Kiskanalasdról?

- Dehogy vagyok. Én Kapor András vagyok Nagykanalasdról.

- Akkor hagyjon nekem békét! Én fiskális vagyok, nem pénzváltó intézet!

- Az már más. Isten áldja meg! - Hát akkor minek írta ki, hogy váltó-ügyvéd? - dörmögé Kapor távozva.

Amint tovább ballag a főuccán, hát szép, férfi arcot lát lefestve pléhtáblán. Olvassa felette: Bubenkó Jákó borbélymester utóda, alatta pedig: Fodrász - Friseur.

- Aha. Ez Frise ur - szól tudákosan Kapor. Szép ur. Gyönyörű üzlete van. Borbély és hajfodorító. Ez már osztán szép bolt!...

Tovább ödöng. Megint lát egy borbélyüzletet. Ott is a szokásos felírás, a végén „Friseur.”

- Tyü! Az Árgyilusát neki! Ez is a Frise uré. Fikomadta! De gazdag ember lehet ez a Frise ur! És így tovább. Minden borbélyüzlet a Frise uré volt. Kapor nem győzött szörnyükdödni.

Vásárlás után az állomásnak vette utját. A Forgóhidnál találkozott Bátorival és Gállal, akik valami telekkönyvi ügyben jártak Miskolcon.

Örült Kapor, hogy velök mehet, mert így az utnak csak harmadrésze esik rá.

- No! Nem ül fel kelmed a villamosra? - kérdi tőle Gál.

- Dehogy ülök. Olyan ördögszekérre, amék magátul megy, az egész Miskóc városáért sem ülnék fel.

Az állomásra kiérve, Bátori odasugott Gálnak, hogy Kaport megréfálja. Mig az a boltossal libára alkudott, addig elő is készítette a mókát.

Délutánra meleg lett. Kapor lerakta a holmiját a váróterembe. Még a kalapját is letette. Ugy ment verejtékét törülgetve a perronra beszélgetni.

Már csak megegyezik a libákra Mózsival, a falujabeli szatóccsal, - gondolá magában - hiszen ráér.

Folyt a tere-fere, míg csak bezállásra nem csengettek. Akkor beszalad Kapor uram a cókómokjáért, de nem találja. Szaladgál jobbra-balra a várótermekbe, kapkod fűhöz-fához, de nincs a holmija sehol.

Kimegy a perronra, hát csak leesik az álla az ámulattól... Ott látja saját magát a vonat előtt ácsorogni. Szakasztott olyan ember, mint ő: az ő kabátjában, kalapjában, szeredásával és esernyőjével.

Hozzámegy, kérdőre vonja, akkor az futásnak ered. Kapor uram utána lihegve-szuszogva; a lelke majd kiment, mert az igen győzte a futást. Kiabál neki:

- Állj meg te gazember! Add ide a ruhám! - Mire az eldobja sorban az ernyőt, a kalapot, a szeredást.

Már az is fáradni kezd, mozdony is közeleg, akkor Kapor uram végső erőfeszítéssel megragadja a rabló egyik karját. Az kifordul a kabátból és elszalad.

Az üres mándli szerencsére a kezében maradt. Ekkor Kapor uram káromkodások között felöltözött, visszament az állomásra, de már akkor az ő vonatja messze járt.

Kapor megnyult orral ballagott haza estére. Csak sokára tudta meg, hogy Bátor tréfálta meg valami vasuti napszámossal. Azt dohányért rávette, hogy öltözzön fel Kapornak, csináljon álrahlást és műmenekülést, hogy ez megrémüljön és a vonatot lekésse.

Otthon tréfára fordította Kapor uram a dolgot. Azt mondta mindenkinek, hogy becsapta a vasutat, mert térti jegyet váltott, de nem jött vissza a vonaton.

Mindenki nagyot nevetett rajta, mert tudta, hogy Kapor uram duplán be van csapva és tulajdonképpen a Bátor tréfáját kacagta.

Tizedik fejezet. *Kaporék utaznak.*

Kemény téli idő volt. Térdig érő hó borította a földet. A fák kopasz ágai nagy hótömegeket hullatva ütődtek össze a fagyasztó északi szélben. A hó recsegett egy-egy elkésett utas léptei alatt. A széles, nagy kéményeken kísérteties hangon dudolgatott le Tél apó. És csodálatos! Minél hidegebb lett, minél jobban jajgatott a szél és recsegett a hó, annál inkább szikráztak, ragyogtak a menny tündöklő lámpásai. Nem hiába, hogy karácsony szent ünnepe következett, hanem ki is volt csiszolva, fényesítve alaposan a mennyország legkisebb mécsese is.

Kapor uram mindezeket észre se látszott venni. Mit bánta ő!? Nála vidám tűz ropogott a kandallóban.

- Anyjukom! - szólt oldalbordájához, hüvelykével parazsat veregetve makra pipájába - nem látogatnók meg az öregeket Kökényesden, már tíz éve hívogatnak folytonosan, ujfent meghívtak karácsonyra. Tudja a jó Isten, most magamnak is kedvem szottyant. Mit szólsz hozzá?...

- Ugyan már hová gondol kigyelmed ebben a nagy télben? Meg aztán tudja, hogy kocsin hoztak ide engem, én még soha se ültem gőzösön!

- Hát annál inkább meg kéne próbálnod. Azután ne félj ám, be van az fütve ilyen nagy télben, ugy, hogy no! Majd meglátod, milyen jó azon utazni. Én is próbáltam, mikor a király kenyerét ettem... Olyan az, mint az édes anyád bölcsője.

- Hát osztán nem kerülne-e sokba?

- Dehogy kerülne, - üté a vasat melegen Kapor uram - hiszen harmadik osztályon mennénk!...

- Miért mennénk harmadikon?

- Azért, mert már nincsen negyedik.

- Mindegy! Én harmadik osztályban se mehetek... szólt szomoruan Kaporé asszonyom.

- Miért? - kérdé ijedten Kapor.

- Azért, mert én csak a második osztályt végeztem el iskolás koromban - vallá be szégyennel a hitvestársa.

- Az itt nem számít! - kiáltá örömmel Kapor. - Jöhetsz bátran.

- No jó! Nem bánom, hát menjünk. Hanem, ha valami bajom lesz utközben, a kigyelmed lelke számoljon érte!...

- Állok elébe. Reggel elutazunk anyjukom.

- Hát hogy megyünk? Hiszen kigyelmed nem is tudósította őket egy szóval se?!

- Annál érdekesebb lesz. Várj csak anyjukom, az lesz ám a meglepetés, mikor egyszer csak betoppanunk. Ugy intézzük, hogy éppen szent este érkezzünk meg!

- No így jó lesz!

Azon éjjel az izgatottságtól meg a tervezgetéstől nem tudtak aludni egy órát sem, már 4 óra-kor talpon voltak. Épen az ünnep szombatja volt. Ugy kellett igyekezniök, hogy estére megérkezzenek. Lázasan készülődtek, mert 7 órakor indult a vonat. Az utra való elemőzsiát bepakolták. Ajándéku az öreg részére egy liter szilvóriumot és egy kiló szűzdohányt rejtett el Kapor uram.

Az állomás nem volt messze. Elindultak és jól is haladtak, míg egy hófúvásba bele nem fordultak. Nagy nehezen kivergődtek belőle. Helyre hozták a szánkát és ülőséget és siettek az állomás felé. Megérkeznek lóhalálban, de későn. A gőzös csak füttyült nekik és az orruk előtt robogott tovább, a szürke messzeségbe.

- Már ha itt vagyok, azért se megyek vissza, szólt keserűen Kapor, kucsmáját a váróterem padlójához csapva, elutazunk a másik vonattal. Ugyan kérem szépen tekintetes uram - szólt az állomásfőnökhöz - mikor mén a másik vonat Kőkényesd felé?

- Kilenc órákor.

- Köszönöm becses szavait. Elmegyünk azon.

És elmentek azon. Tizenegy órákor már Nagyfülesden voltak, ahol át kellett szállani.

- Nagyfülesd 25 perc! - kiáltotta a kalauz.

- Kérem alásan, hogy szómmal ne vétsek - szólt Kapor - melyik vonat indul majd Kőkényesd felé?

- Ez, amelyik az első vágányon áll.

- Megköszönöm szépen. Menjünk be anyjukom egy váróterembe - fordult nejéhez - akkor elég időnk van, harapjunk egy kicsit, most már jól fog esni. Olyan éhes vagyok, mint a farkas.

Bementek és miután a sonkát és szilvóriumot jól megdézsmálták, kijöttek és felültek az első vágányon ácsorgó vonatra, mely néhány perc múlva füttyentett és elrobogott velök egy hatalmas kanyarodással a kékesfehér messzeségbe.

Lassan Kaporné asszonyom is beletörődött az utazásba.

Kapornak valami rossz sejtelve támadt, amely egyre gyötrőbb alakban jelentkezett, amint kanyargás kanyargásra jött és feltűnt egy magas hegy, amely őket vonatostól együtt elnyelni ígérkezett. Kapor igen megijedt, régi kőkényesdi útjában sehol sem látott ilyen magas hegyet, sőt egyáltalában nem érintettek hegyet. Túhegyen ült. Alig várta hogy jőjjön a kalauz, akit rémülten kérdezett, hogy merre mennek, aki azután nyugodtan kijelentette, hogy mindjárt Lengyelországba lesznek. Mikor Kapor elmondta, hogy ők a kőkényesdi vonatra ültek fel, nagyot nevetett, megfizettette vele az utat és kijelentette, hogy tolatás lévén, bizonyára a lebergi vonatra ültek fel, amely szintén az első vágányról indult és ha igyekeznek, a közeli protkamjoci állomásra még visszamehetnek a nagyfülesdi állomásra, honnan estére még Kőkényesden lehetnek.

Ugy is lón. Délután 3 órákor már Viharosd felé robogtak, hol majd át kell szállniuk Kőkényesd felé. Kapor örült, már jól tudta magát tájékozni. Jól emlékezett, hogy Kölesd után Viharosd jön, hol ki kell szállniok. Mikor Kölesd elmaradt, sietve szálltak ki. A vonat füttyentett és tova robogott a fehér éjben.

De mily szörnyű volt meglepetésük, mikor egy kis megállóhelynél találták magokat, melyben egy kis mécses pislogott. Köröskörül a védtelen fehér lepel és néma csend vette őket körül, melyet csakhamar egy varju károgása zavart meg, mintegy őket gunyolva: kár! kár! Kár volt kiszállni, kár, kár!

- Hallod, anyjukom, hogy csufol bennünket ez a gyászmadár. De hogy az ördögbe kerül ide ez a vityilló állomás? Zörgessünk be már. Ugy látszik, az ör is bement. Gyere no. Már ez is megtörtént.

- Dicsértessék az ur Jézus! - köszönt Kapor bekopogtatva. - Hová a pokolba lett innen Viharosd? Ezelőtt vagy öt évvel még itt volt.

- Mindörökké atyafi! Sohse hengegjen, Viharosd ott van, ahol volt. Ez itt Ürmösd, egy új állomás Kölesd és Viharosd között.

- No hát most már jól nézünk ki. Hát aztán mikor indul innen vonat Viharosdra?

- Innen csak holnap délelőtt 10 órakor, mert az éjféli vonat Ürmösdnek csak füttyül, de nem áll meg...

- Tisztelt izé... uram, nem hálhatnánk meg itt? ha szives lenne és...

- Nem kedves izé... urambátyám, - vágott szavába az őr - mert karácsonyra összes rokonaim, valami tizenhárman megleptek, nem is szólva egy híres rablóról, aki a munkácsi várból megszökött és most itt alszik a konyhában. Muszáj elnézni, mert...

- Az árgyilusát neki! Ez nagy sor. És mennyire van ide Viharosd?

- Bizony az még 2 óra járásnyira esik ide.

- Köszönjük szépen az utbaigazítást, már akkor csak elindulunk, nem tehetünk egyebet.

És elindultak. Kapor elől a terhes tarisznyával, a felesége utána. Lassan, nagy félelmek között megérkeztek a viharosdi nagy állomásra. De azt, hogy ők szent estére még Kőkényesden legyenek, már elhegedülte szent Dávid.

Éjfél után megérkezett az a komótos kőkényesdi vonat, mely őket lassan eldöcögtette. Egy óra lett, mire Kőkényesdre megérkeztek.

Az éj leple fődte a csendes falut. Innen-onnan már kakas-szót lehetett hallani. A földet takaró vastag fehér szőnyeg valami sajátságos világosságot lehel magából, melynek oltalma alatt az a néhány utas bebállagott a máskülönben zajos és terjedelmes faluba, amely most a szent esti vigasságok után mély álomba merült. Még egy kutya se ugatta meg őket, már is az apjoka portájánál volt Kapor a feleségével.

Mély csend honolt a házban, mindenki aludt már régen, mikor Kaporék a szij-madzagot meg-rántva, beléptek az udvarra. Óvatosan lépkedtek előre és a nagy eperfa alatt megállapodtak, mintegy gondolkozva, hogyan menjenek be, hiszen Kapor másképp gondolta a megérkezést. Amint összebujva suttogtak, egyszer csak piff-paff, hatalmas ütések hangzottak a Kapor uram cifra bőrködmönén. A nagy szuszék mellől egy magas ember ugrott elő és ugyancsak porozta Kapor urat egy suháng boldogabb végével.

- Nesze, nesze! Hurka kell, kolbász kell? Nesze! Karácsony estéjén akarsz te engem meg-rabolni? Nesze! No még...

- Minden kegyes lélek dicséri az urat! - kiáltott fel rémülten Kapor az első ütések alatt. - Egy elszabadult ördög! Segítség!

- Édes apám, hát meg sem ösmer minket? Én vagyok, meg az András. Ne üsse már no. - szólalt fel Kaporné megriadva.

- Lehetetlen! Mit kerestek ti ilyenkor Kőkényesden?

- Kigyelmeteket szerettük volna meglepni, de ahelyett kigyelmed lepett meg bennünket, még pedig ugyancsak... Jaj a hátam! - tapogató Kapor - hát kigyelmed hogy vett észre bennünket?

- Ugy, hogy nem tudtam elaludni, a kocsisom pedig még most is oda van, - mondok - körülnézek, rendben van-e a marha, hát visszajövet két alakot látok kémlelődni, hirtelen a szuszék mellé bujtam és így gondolkoztam: no megállj, ha már engem meglepett karácsonyra a familia, hát én is meglepek valakit. Szerencsére egy kicsit beborult és így egészen jól sikerült a meglepetés, ugy-e András?

- Ühüm. De azért én is meglepem ám kigyelmedet valamivel...

A szilvórium és a szüzdohány meglepte a vén Döbrögit is, de a kalandos utazás és a Döbrögi meglepetése örökre elvette a Kaporék kedvét az utazástól, sőt végrendeletbe tétette Kapor uram a fiának, hogy gőzösön ne utazzék, csak ha muszáj és ismeri az utat, de éjjel soha.

-&-